

EUSKAL EUROHIRIA: ERREALITATEA, ALA FIKZIO INSTITUZIONALA?

Resum

La Unió Europea ha reubicat en el mapa les institucions dels territoris fronterers. Si bé els territoris no han variat la seva configuració, les institucions veïnes, sobretot les més recents o recuperades (Govern Basc, Regió d'Aquitània, Diputació Foral de Guipúscoa, Mancomunitat de Municipis Baiona-Anglet-Biarritz) han multiplicat esforços per treballar plegades.

A falta d'institucions comunes, la signatura d'acords de tot tipus —i amb voluntat de permanència— està teixint una xarxa d'interrelació mútua en aspectes molt diversos, entre els quals destaquen els de caràcter cultural, i sobretot els d'infraestructures viàries. No és endebades que es tracta del pas pirinenc més transitat per tren i carretera. Entre la minúscula comarca transfronterera de Bidasoa-Txingudi (només tres municipis) i l'heterogènia regió (suposant que mereixi aquest nom) bascoaquitana, l'eurociutat basca Donostia-Baiona (un passadís de 50 km de llarg i uns 10 d'ample, entre el mar i la muntanya) aplega mig milió d'habitants als quals cada vegada els resulta més indiferent viure, estudiar, comprar, treballar o gaudir de l'oci a ambdós costats de la frontera.

Les dificultats de treballar en comú també són molt grans, i no tan sols per l'heterogeneïtat i desproporció de recursos econòmics i competències administratives entre les institucions del nord i el sud dels Pirineus. Tanmateix, potser aquesta és una de les poques ocasions en què les institucions van per davant de la ciutadania, conscients que els problemes són transfronterers i, per tant, les solucions també han de ser-ho.

Paraules clau: Eurociutat, País Basc, Donostia/Sant Sebastià, Baiona, transfronterer.

Xabier Kerexeta
Erro

Abstract

The European Union has relocated the institutions of border territories. Whilst the layout of the territories themselves has not changed, neighbouring institutions, especially the most recently created

or recuperated (the Basque government, the Regional Council of Aquitaine, the County Council of Gipuzkoa, the borough of Baiona-Anglet-Biarritz) have doubled their efforts to work together.

Given the lack of umbrella institutions, the signing of all kinds of potentially enduring agreements is weaving a network of mutual inter-relations at many different levels. Amongst these, those of cultural character and those related to road infrastructures particularly stand out. It is not coincidental that we are dealing with the most travelled road and rail route across the Pyrenees. Taking in the tiny Bidasoa-Txingudi border district (comprising just three local councils) and the heterogeneous Basque-Aquitaine region (if it merits that name), the Basque eurocity of Donostia-Baiona (a 50km long and 10km wide corridor running between the mountains and the sea) brings together half a million inhabitants for whom it is increasingly indifferent whether they live, study, shop, work or spend their leisure time on one or other side of the border.

The difficulties of working together are also great, and not only because of the heterogeneity and lack of proportion between the economic resources and administrative competencies of the northern and southern Pyrenean institutions. But perhaps this is one of the few occasions on which the institutions are ahead of their citizens, conscious that the problems are cross-border problems and thus the solutions must be too.

Keywords: Eurocity, Basque Country, Donostia/San Sebastián, Baiona, cross-border.

Sarrera: historia pixka bat

Egunerokoa, halako tratua izan dute gipuzkoarrek eta lapurtarrek, hots, Bidasoaz hego eta ipar aldeko euskaldunek elkarrekin, aspaldi handitik, Gipuzkoa gipuzkoar eta Lapurdi lapurtar direnez geroztik, gutxienez. Pablo Gorosabel XIX. mendeko gipuzkoar abokatu eta Gipuzkoako artxibozainak bere *Noticias de las cosas memorables de Guipuzcoa*-ren III. liburukiko 312. orrialdean dioen bezala, «ambas comarcas, como que tienen un mismo origen, hablan la propia lengua, y guardan costumbres parecidas».

Dena dela, nago ez ote diren horiek baino pisu gehiagokoak honako arrazoi hauek, beti ere Gorosabeli jarraituz:

Sus intereses recíprocos de subsistencia, industria y comercio, no podían por menos, por la otra, de moverlos á conservarse en este estado de buena correspondencia. Esta provincia necesitaba los cereales, legumbres y otros bastimentos que les faltaban para su manutención, y abundaban entonces en el territorio francés. No podía, por lo tanto, prescindir de procurar la benevolencia y amistad de los habitantes de la mencionada provincia francesa y otros pueblos inmediatos á ella. A estos, por su parte, hacía falta el hierro, acero y algunos otros productos de la industria guipuzcoana, y sobre todo les convenía sus géneros.

Eta hurrengo orrialdean:

Esta mutua comunicación de bastimentos y demás cosas necesarias para la subsistencia humana no se limitaba á los tiempos normales, ó de paz, entre las coronas de España y Francia. Se ve, en efecto, que desde una época remota usaron de ella aun durante las guerras declaradas entre ambas naciones, celebrándose para el efecto los oportunos tratados conocidos con el nombre de «conversas» con autorización de los respectivos soberanos (ib. 313).

Orain, Frantziaren eta Espainiaren arteko gerrak pizteko arriskua inoiz baino gutxiago dela, Europar Batasunaren baitan izaki, euskaldun guztiok gutxienez azken mila urte honetako tartean lehen aldiz erakunde beraren baitan gaudela, Euskal Herria kontzeptua bera xaharredo geratzen eta Euskal Hiria gero eta ozenago aditzen ari den honetan, lehengo harreman haiek berreskuratu edo birsortu nahian, kontzeptu berri bat heldu zaigu: euskal eurohiria

Gipuzkoar, lapurtar, euskaldunak bai... baina baita gaskoiak ere, Baionan, Biarritz eta Angelun, Euskal eta Herriaren eta Gaskoniaren arteko mugan egoteaz gain, 1181ean Donostia fundatu zuen Nafarroako erregeak gaskoiak erakarri baitzituen hiribildu berrira, eta Pasaiaiko eta Txingudiko badien inguruan haien eragina mendeetan nabarmena izan zen, oraindik orain euskaldun petotzat jotzen ditugun toponimoak lekuko.

Baionako elizbarrutia ere 1564 arte ia Donostiarraino iristen zen, Nafarroako Bidasoaldea barne. Zer esanik ez, euskaldunen arteko harreman intimoenak ere eguneroko gauza ziren, gerra hotsa entzun orduko monarkia bien eta haien agintari lokalen kezkarri, mugako lurraldea «bestaldetik» ezkonduetako jendez lepo egoten ziren eta.

Mendetako historiak, ordea, gure oraingo errealitatean norainoko eragina duen edo izan dezakeen aztertzeari erreparatu beharrian, honako honek etorkizunari begirako gogoeta izan nahi du, hobeki esanda, gogoetarako ohar batzuk, ez besterik, Europako esparru berriak iraganeko okerrak zuzentzeko eskaintzen dituen baliabide instituzionaletik abiatuta, errealitatea inoiz gelditzen ez dela baina egun batetik bestera ere aldatzen ez dela jakitun, beti ere.

Aurkezpena

Zertaz ari garen euskal eurohiritaz ari garenean: 500.000 lagunetik gorako multzoak, euro-definizioz. Geurean, halako kopurua lortzeko, eurohiri ez baina eurokonurbazioa, mugaz alde bateko eta besteko hirien multzoa, hartu behar dugu aintzat.

Zertaz ari garen euskal eurohiritaz: mugaz gaindiko elkarbizitza aurrera eramateko proiektua. Alegia, euskal eurohirian euskal hitzak berebiziko zentzua du, baina, lehen begiradan

paradoxikoa badirudi ere, Euskal Herria mugak bitan banatzen duelako hartzen du zentzu berezi hori. Bestela, ez ginateke eurohiritik arituko, euskal hiriaz baizik.

Beraz

Euskal eurohiritik ari garenean oso kontzeptu bereziaz ari gara: Europar Batasunak sorrarazitako egoeraz baliatzeko aukera, euskaldunei bereziki proposa egiten zaiguna, mugako eskualde guztietan aplikatu daitekeen formula baino.

Zertan da euskal euroherria?

Euskal euroherriak Donostia eta Baiona arteko 50 bat kilometroko eta 600.000 laguneko korridoretzat definitzen da. Eta garrantzi handia du korridore hitzak, haren definizio geografikoan behintzat ezaugarri nagusia, ez bairik gabe, Ardatz Atlantikoaren ezinbesteko pasabidearena baitu, Pirinioen eta itsasoaren arteko bost kilometro zabaleko ataka estutik, hain zuzen. Ataka gehienez ere beste bost-hamar kilometro zabal liteke (hor daude AHT-aren proiektuak, esaterako).

Baina geografikoki gehixeago ere esan daiteke:

Gipuzkoa aldetik euroherriaren barne hartzen dira, Zumaia-Getaria-Aia-Andoaindik abiatutik, kostaren eta Nafarroaren arteko udalerriak Bidasoaraino. Ia Gipuzkoaren populazioaren erdia bizi da bertan (350.000 lagun), lurraldearen herena ez den eskualdean.

Lapurdin, berriz, udalerriak Atturri ibaitik Nafarroako mugaraino doaz, itsas ertzetik barnealderantz. Frantziar Iraultza arteko Lapurdi lurralde historikoaren erdia baino gutxi xego lurraldez (gaur egun Pirinio Atlantikoen Departamenduko Baionako suprefeturaren baitako zati bat da, Ipar Euskal Herriko beste lurraldeekin batera). 150.000 lagun inguru. Desoreka gehiago da demografikoa geografikoa baino. Eta horri loturik, ekonomikoa: zerbitzu eskualdea da gehien bat lapurtar kostaldea, turistikoa batez ere; eta Gipuzkoako kostaldean turismoak garrantzia handia duen arren, Hegoa batez ere industrian oinarritzen da.

Alegia, milioi erdi pasatxo lagun 1000 km²ko eskualdean, uda partean bai Hegoan bai Iparrean biztanleen kopurua dezente handitu ohi bada ere.

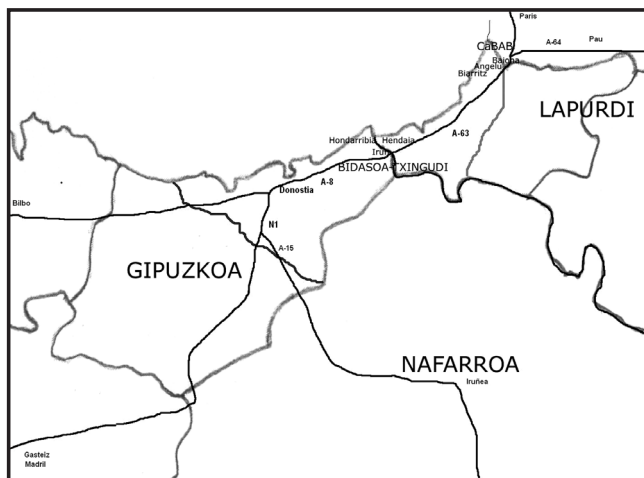
Datuak, dena den, ez dira zehatzak, euskal euroherria, berez, euroudala ez delako, alegia, ipar edo hego erabiltzen dugun kontzeptu lurralde-instituzionala, hiriari lotua, udala (Gipuzkoan eta Lapurdin gutxi dira udal polinuklearrak), ezin zaio lotu automatikoki, itzul ingururik baizik: jakina ez dagoela udal bat instituzionaliki, baina ezta hainbat udalek osatutako lurralde bat ere. Beraz, geografikoki ere ez dago guztiz definitua. Horregatik ez da aurkitzen euroherriaren web (www.eurocite.org) ofizialean datu zehatzik.

Horregatik, eurohiriaren izenean antolatzen diren hainbat ekintzetan goian aipatu 42 udaletako partaideak ez ezik Gipuzkoako gainerako edo Pirinio Atlantikoetako Lapurdiko eta Nafarroa Behereko beste herri batzuetako partaideak ere aurki daitezke. Adibidez, ingurumenaren inguruko eskolaumeen arteko topaketak, non Gipuzkoako Tolosakoak Nafarroa Behereko Baigorrikoekin elkartzen ahal diren, lan bateratu bat aurkezteko. Horretan hizkuntza bera, euskara, erabiltzea, abantaila da. Baina ez da aski. Adibide hau eurohiriak antolatzen dituen ekintzen arteko bat da, elkarbizitza osatzeko etorkizun urruti samarrera begira ereiten den hazi bakanetakoa, gehienbat haurrengan paratua, eta inondik inora ez ekintza nagusienetakoa.

Izan ere, eurohiria mugaz gaindiko garapen agentzia bat da, eta osatzen duten protagonistak, oraingoaz, hiru:

- Gipuzkoako Foru Aldundia
- Baiona / Angelu / Biarritz Udalen Mankomunitatea
- Eta berrikitan gehitua: Bidasoa-Txingudi Mugaz gaindiko Partzuergoa, Hendaia, Hondarribia eta Irungo Udalek osatua

Donostiako Udala ere partaide izatekotan dabil; ez da harrigarri, biztanleen herena biltzen dituen eta lurraldez ere zabalena den udalerria izaki. Izan da, batez ere Iparraldeko François Maitia sozialistak bultzaturik eta Partido Socialista de Euskadi – Euskadiko Ezkerrako alkateek lagundurik, gainerako udalek ere nolabaiteko protagonismoa izan dezaten erakunde iraunkor bat antolatzeko proposamenik. Aitortu beharra dago bitxia dela Donostia edo Erreterria bezalako udalek ez izatea, printzipioz, zer esanik halako erakunde batean, ez behintzat zuzenean eta instituzionalki.

Gehiago sakondu gabe, honek gogoeta bat egiteko parada ematen digu: politikoki euskal abertzaleak Hegoaldean eta eskuineko alderdikideak Iparraldean, horiexek dira euskal eurohiriaren protagonistak. Bidasoa-Txingudi Partzuergoaren txertatze berriak bi irakurketa izan ditzake, bada:

bata, «ofiziala», zentralitatea bilatzearena, geografikoki hala delako, eta, batez ere, pasabidearen punturik estrategikoena, estuena eta mugaren gain gainean dagoelako.

beste irakurketa politikoagoa da: sozialistek Iparrean (Hendaia) eta Hegoan (Irun) dituzten «feudoek» ordezkaritza dute orain Euskal Eurohirian eta, hortaz, orekatuago da indar politikoen presentzia agentzian.

Oreka

Horixe da hitz gakoa, edo desoreka izan behar luke. Esan bezala, 42 udalerri, haietan inportanteena, Donostia, ordezkari zuzenik gabea. Demografikoki eta ekonomikoki ere desoreka handiak daude, politikoki zer esanik ez.

Beharbada heterogeneo hitza egokiagoa da. Kontua da bi aldeak, Gorosabelek aipatu jatorri, hizkuntza eta ohiturak gora behera, arras desberdinak direla egun. Hala adierazten du Eurohiriaren aurkezpen ofizialak ere:

Eurohiriak, mugaz gaindiko espazioa antolatzeko egitasmoa izanik, etorkizunari begiratzen dio mugak historiaren garai guztietan utzi dituen zauriak gaindituta, gatazkak alde batera utzita, eta mendeetako belaunaldiek historia elkarren artean idatziz, eta gaur egun guztiona dugun oinarri kulturala elkarren artean sortuz, gauzatu duten lankidetzatik ikasita.

Alegia, ez hain dotore eta eufemismo gutxiagoz: oinarri kultural bera bai baina historiak eta mugak ederki bereizirik. Etorkizunari (*Eurohiria epe luzera pentsatutako egitasmoa da aurkezpenean esanda*) begira, ordea, horiek gainditzeko beharra aitortzen da. Baina egon badaude, eta hori ukatzea, zenbait ikuspegi abertzalek egin lezakeen gisara, ez da inondik inora abiapuntu egokia, alderantziz.

Aurkezpen berak esplizituki adierazten duenez, *urrezko arau inplizituak* gidatzen du Euskal Eurohiriaren jardunbidea: *elkarren errespetua, hots, «inor ez da sartzen auzoaren aferetan»*. Bitxia da, gero, arau inplizitua dela esatea, hain esapide grafiko, eufemismorik batere gabe, esaten dena. Baina inportanteena: urrezko araua.

Horizontaltasunaren ondorioak: parekoak ezin deus agindu berdinari, bertikaltasunean ez bezala. Horren kariatara, adostasuna, akordioa, lankidetzak, elkarkidetzak, kontzientzia, begirunea eta halako hitzak ugaltu egiten ditu eurohiriaren testuetan.

Parekotasuna egoitzetan ere ematen da: Euskal Eurohiriak bi egoitza ditu, bata Baionan, CaBAB delakoan, eta bestea Donostian, Foru Aldundiko Jauregian. Organigrama ere hala antolatzen da, postuak pareka banatuta.

Zergatik antolatu da garapen agentzia gisa?

Mugaz gaindiko erakundea izaki, Europar Batasunaren babespean, juridikoki interes ekonomikoa duen elkarte europarra delako. Horrek arintasuna ematen dio, ez da alde bateko zein besteko (eta batez ere «goiko») erakundeen onespenean zain egon behar funtzionatu ahal izateko.

Garapen agentzia, funtzionaltasunez ez ezik, Euskal Eurohiriaren helburu berehalakoak lurralde garapen (ekonomiko)-ari lotuta daudelako. Diskurtso orokorrak, non mugak gainditu eta etorkizuna elkarrekin osatu behar dugun eta abar alde batera utzita,

Zertarako da Euskal Eurohiria? Zer egiten du Garapen Agentziak?

Mugaz alde bateko eta besteko bi eskualdeak eskualde bakartzat hartu eta horren arabera azpiegiturei buruzko erabakiak jorratu (oraingoz hobe litzateke *proposatu* esatea). Erronka ez da nolanahikoa: *metropoli ertain polinuklear bat sarean* osatzea, barne kohesioa sendotuz. Alegia, orain dagoenetik abiatuta, hiri bakarra ez, gutxienez bi (eta gehiago, baina bi poloak argi daude), zentraltasuna Txingudiko badiaren inguruan kokatuko lukeena. Hala dio Liburu Zuriaren 25 + 1 proposamenetatik batek.

Liburu Zuria arauemaile ez baina proposamen egile da. Alabaina, nondik eta batez ere norakoak aztertzeke baliagarri bekigu, banan bana xehe-xehe miatu gabe. Liburu Zuriak hiru helburu estrategiko dauzka:

- intermodalitate, komunikazio eta informaziorako plataforma atlantikoa eratzea.
- nukleo anitzeko metropoli bat sare moduan egituratzea.
- ondare naturala babestea eta balorizatzea

Ordena ere halakoxea da: hiri hiri, iraunkortasuna iraunkor, baina lehenik ardatz atlantikoa (euro), gero barne-antolakuntza (hiri) eta hirugarren ezinbesteko, ia-ia kortesiazko agur modura, «eko». Eta euskal?

Hasteko, garraio azpiegiturek dute protagonismoa: AHT garrantzizko ez baina behar-beharrezkotzat jotzen da eurohiritik mintzatuko bada, eta hari lotua sistema logistiko berri bat, tren, kamioi eta itsasontzi bidezko garraioa arautu, koordinatu eta areagotuko lukeena. Proposamenen laurdena dira gutxienez, ardatz atlantikoari lotuak.

Barne kohesioa lortzeko, berriz, eurohiriaren enblema litzateke «bizkarrezur berdea» delakoa, tranbea, berez Donostia aldiriko Lasarte-Oriatik mugako Hendaiarainoko «topoaren» luzapena Baionara. Berdea, haren inguruan espaloia, txirringentzako bidegorriak eta auto aparkalekuetarainoko loturak izango liratekeelako, garraio publikoaren sare berri batean.

Ura eta hondakinak tratatzeko sistema bakarra mugaz gaindi, eta, nola ez, ezinbesteko aipamenak ekologiari eta europarke bati. Nekazaritzaz edo abeltzaintzaz hitzik ez: hiria guztiz hiri.

Kultura eta turismo baliabideak elkarrekin erabili eskaintza bera zabaltzeko (hori hasia da lantzen Bidasoa-Txingudi mugaz gaindiko partzuergoaren mailan). Sare telematikoa...

Proposamenak proposamen, haiek gauzatzea ez da inondik inora erraza izango, teknikoki baino gehiago, politikoki erabakiak adostea zaila delako oso. Bi adibide:

aireportuak: metropoli ertain batek bi aireportu (bata Txingudiko badiako paduren gainean eraikia, bestea Biarritzen) behar al ditu? Kontuan hartuta ehun kilometrotara badirela beste lau... Hala ere, oraintxe bertan, adostasunak bilatu beharrean kontrakoa gertatu da: biak nahi eta biak handitu nahi, eta biak elkarren lehian, ezbairik gabe.

erakustazokak: Irungo FICOPA, Foire Internationale de la Côte Basque, frantsesezko izenez bataiatua, non eta zentralitate berriaren erdigunearen erdian, mugaren ertzean. Horrek ez dio galarazi Biarritzi beste bat egiteko asmoa publikoki adieraztea, Irungoak BEC (Bilbao Exhibition Centre, ingelesezko izen bakarrez bataiatua) delakoari ozta-ozta eusten diola jakinagatik.

Hauetz guztiez gain, teknologia eta ikerketa elkarrekin lantzeko asmoa, unibertsitateen bidez jorratzekoa, eta dagoeneko jorratzen ari dena.

Eta honek bi gogoeta erakartzen dizkit:

Hizkuntzena: zein hizkuntzatan ikasi? Eta bide batez, non geratzen da «euskal» hitza eurohirian?

Eurohiritz gaineko erakunde eta agenteen pisua eurohiriaren eraikuntzan.

Lehena geroko uztea nahiago, eta bigarrenari eutsiko diot:

Egia esan, mugaz gaindiko hau guztia Europari lotua dago, beraz, berri samarra da eta bakoitzak jokatu beharreko papera edo egin beharreko lana definitu gabe dago. Eurohiriak bere egiten du Europar Batasunak mugaldeko eskualdeei iradokitako egitekoa: europar eraikuntzaren laborategi bilakatzekoa. Beraz, beraiek erabilitako metaforari jarraipena emanaz, egiten ari diren gauza guztiak oraingoz esperimenduak direla esan genezake: ea zerk funtzionatzen duen eta zerk ez.

Euro-amanida

Amanida, katalanezko hitza erabiltzeagatik, hau da, entsalada moduko bat egiten da *euro* hitza gehitzen den bakoitzean, zeinari osagai desberdinak portzentaia desberdinetan amanir

egin (gehitu, nahasi, konbinatu, aurkeztu, hau kendu, hori jarri eta hura beste era batera agerrarazi), eta funtzio desberdinak betetzen dituzten egitura berriak sortarazten baitira. Beti ere, ohiko osagaiak errezeta berriak lortzeko, lehengo instituzioek, Erdi Aroko foruetatik Estatu-nazioaren baitako erregio edo autonomia erkidego berrietaraino, euroesparruan funtzional izaten jarrai dezaten, garapen lehenik ekonomiko eta gero sozial eta kultural eta azkenik ekologikoak aurrera egin dezan.

Eta etorkizunari begira iraunkor izateko asmoz sortuak badira ere, printzipioz gauza zehatzak aurrera eramateko akordio puntualak izaten dira benetan adosten direnak.

Holaxe ditugu Euskadi-Akitania (behiala Euskadi-Nafarroa-Akitania) programak, urtero plazaratu eta sektore pribatuari proposamen zehatzak aurrera eramateko aukera ematen dietenak.

Baditugu, baita ere, Pirinioetako Lan Komunitatea, Andorrak eta estatu bakoitzeko autonomia erkidegoek edo erregioek osatua, eta Arku Atlantikoko Batzordea, besteak beste Arku Atlantikoko hirien bilkura antolatu duena.

Baditugu lankidetzarako hitzarmen puntualak, eurohiriaren protagonistek ez ezik Eusko Jaurlaritzak, Pirinio Atlantikoko Kontseilu Nagusiak (edota prefetak, Errepublikaren ordezkari), Akitaniako erregioak sinatuak. Adibidez, aurtengo otsailean sinatu da European pionerotzat aipatzen den Euskadi eta Akitania arteko Mugaz Gaingidiko Lankidetzarako Erregioarteko Erakundea, mugikortasuna, osasuna eta ikerketa eta formaziorako unibertsitateen arteko lankidetzak. Atal hiruak jorratzeko asmoz.

Berrikitan ere sinatu da, euskara bultzatzeko akordioa, Euskararen Erakunde Publikoaren egitekoa, Iparrean aplikatzeko bada ere Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailburuaren babesa eta sinadura dituen, oraingoz aurrekontuz ongi hornitua eta iraunkor izateko asmoa duena (asmoa noraino den egia, geroak erranen).

Eta horrek lotzen ahal gaitu goian utzitakoarekin: hizkuntzak, euskara bereziki, zertan dira eurohirian? Europako hizkuntza zaharrena mugaren alde banatan beste bi hizkuntza nagusiekin bizi da. Ene ustez ezin da ulertu eurohiria bultzatzeko asmoa euskal hitza ulertu gabe, Hegoaldetik batik bat, Hegoalde euskaltzaleago eta abertzaleago den aldetik, hain zuzen. Bi aldeetan pisu eta indar gehien duena Hegoa da; irabazteko gehien duena —ene uste apalean—, berriz, Iparra, eurohiriak zentralitate berri batean koka dezakeelako, Frantziako azken bazter izateari utzita. Baina nortasun kontuak beti izaten dira delikatuak, eta lehen aipatu auzoaren aferetan ez sartzeko urrezko arau horrek, nik uste, horixe du ikusmiran: Hegoaldeko auzo indartsua ez dadila bere eredua inposatzera sar, euskaltasunarena barne.

Hegoaldetik, berriz, muga ezabatzen duen kontzeptu modernoko (Euskal Hiria) erakunde bat amets, Frantziatik eta Espainiatik lortuko ez dena Europaren babesaz sustatzea primerako aukera da, Euskal Herri batuago baterako bide izan daitekeena. Batzuk kontrara

interpretatu badute ere (interneten denetarik aurkitzen da, gehiena eurohiriaren aurka, eredu liberal eta desarrollistatzat salatzeke nagusiki), beti ere ene ustez, nortasun berri baten bila egin beharreko lana hortik dator gehiago oraingo nortasuna ukatzetik baino: zein da, bada, nortasun berria, hiritartasun kontzeptu berria? Muga ezabatzean datza, hein handi batean, espainiartasuna edo frantziartasuna europartasunaren aldarean apaldurik. Euskaltasuna, berriz, ez da ukatzen. Kontua litzateke euskaltasun hori zertan den azaltzea. Baina ez da azaltzen, ez inplizituki, are gutxiago esplizituki.

Hasieran adostasuna, oreka, etorkizunari begirako proiektua eta abar aipatu ditut. Beharbada gehiegi esatea da oraingoa alde biei interesatzen zaien azpiegiturak lantzeko akordioa, eta gero gerokoak daudela gainerakoekin. Baina halako inpresioa har daiteke, kontuan hartuta lerro estrategikoak markatzerakoan «pertsonek euskal eurohiria» bigarren mailako helburua dela, eta egunerokotasunak ere hala adierazten duela.

Inork sinesten al du Euskal Eurohirian?

Erakundeetatik:

web ofizialetan agertzea ematen zaion garrantziaren sintomatzat hartzen bada, ezin esan osatzen duten instituzioek eurohirian sutsu sinesten dutenik: Baionakoan (www.bayonne.fr), estekak sailera joan eta Frantziako instituzioen, CaBABen eta hauen udalen atzetik dago. Dena den, Gipuzkoako Foru Aldundikoan (www.gipuzkoa.net), Irun (www.irun.org), Hondarribia (www.hondarribia.org), Hendaia (www.hendaye.com), Biarritz (www.biarritz.fr), Angelukoan (www.anglet.fr) ez da lehendabizikoan, ez bigarrenean ez eta hirugarrenean ere aurkitzen, bestelako estekak bilatuagatik. Egia esan, Bidasoa-Txingudi Mugaz gaineko Partzuergoarenean aurkezpenean bertan daude osatzen duten hiru hirien web ofizialak; ez, ordea, hauengan partzuergoarena, non, bide batez, eurohiriarena beste hainbat weben artean dagoen, adibidez, Pirinio Atlantikoetako Kontseilu Nagusiarenaren eta Akitania Erregiokoaren atzetik. Azkenotan, eta www.euskadi.net webean, eurohiriaren arrastoari jarraitzea lan gaitza da.

Eta eurohiriaren webean bertan? Partaideen webetara joateko, estekak sailera joan behar da, eta hantxe daude, lehen lehenik, hori bai, hiru kideak, eta gero besteak, Europar Batasunekoak, mugaz haraindikoari buruzkoak, eskualdeetakoak (unibertsitateak, erakundeak eta abar) eta osatzen duten udalenak.

Esanguratsua zait protagonisten protagonismo eskasa, bai eurohirian bai, esanguratsuago, bat bederaren aurkezpenean eurohiriarena.

Eta eurohitarren aldetik?

Urte eta herenez, aurtengo martxoan arte, KB (Kosta Basque) aldizkari hirueleduna plazaratu

da eurohiriaren barrutian. 50.000 ale doan banaturik, hizkuntzen banaketa gutxi gora behera %40na gazteleraz eta frantsesez eta %20 euskaraz artikuluen hizkuntza nagusitzat, nahiz eta guztietan gainerako bi hizkuntzetan laburpenak egon. Gaiak: instituzioen proiektuak, gehienbat eurohiriari lotuak, eta alde bateko eta besteko bizilagunek elkar ezagutzeko proposamenak (ibilbideak, eskulangintza, pertsonaiak, ekimen kulturalak, informazio praktikoa...).

Badago halako aldzikari baten beharra, baina ez dago eskaerarik. Hala zioen Gipuzkoako Foru Aldundiko arduradun batek. Adibide bat besterik ez da, elkarren ezagutza zabaltzeko asmoz, hasiera-hasieratik babes gehiago izan duena Gipuzkoako Foru Aldunditik CaBABetik baino.

Kontua da alde bietako komunikabide enpresek aurrera eramandako proiektua, oraingoz behintzat, bertan behera geratu dela, instituzioen dirulaguntza eske. Ostera, Diario Vasco eta Sud-Ouest egunkariak, alde banako tirada gehieneko egunkariak, KBren ideia berean oinarritutako gehigarria kaleratzen dutela orain.

Dena den, inuzente samarra litzateke alde batekoak zein bestekoak euskaldunak (sic) garela esatea euskal hiritartasuna egina dagoela esateko. Elkar ezagutu beharra dago, behar handia.

Ez pentsa, haatik, muga hainbesterainokoa denik. Aldeak alde, ideologiak mugaz gaindi dabilta, eta harreman-sare berriak ezartzen ari dira. Instituzionalki alde bietako erakundeek Abiadura Handiko Trenaren alde gogor egiten duten bezala, Tren eredu horren aurkako sutsuak ere bi aldeetan daude. Beste hainbeste esan daiteke hondakinen tratamenduaz, errausteko aukeraz batik bat, non alderdi bereko udal agintariak jarrera guztiz kontrajarriak agertzen ahal dituzten, irizpidea muga ez dela.

Bukatzearren:

Inertziak ikaragarritzko indarra izaten du, baina bizia ez da gelditzen. Hona adibide batzuk:

- Hendaia dituen 15.000 lagunetatik herena Bidasoaz hegoaldeko eurohiritik joana da etxea erositara, lanera eta gainerakoetara lehengoan jarraitzen badute ere.
- Salneurrien diferentziak, batez ere zergak eragindakoenak (tabako, alkohol, erregaienak) ikaragarritzko boom-a erakarri dute mugaz hegoko saltokietan, moneta bakarraren ezarpenaz lagundurik.
- Hiru hizkuntzak (euskara, frantsesa eta gaztelania) edo hizkuntzetan irakasten dituzten ikastetxeak gero eta gehiago dira, Iparraldean batez ere, Hegoaldean frantsesa baino gehiago ingelesa bultzatzen bada ere.
- Baionako Euskal Museoaren zuzendari berria donostiarra da, espainola, beraz, eta

ez da kontserbadore bat, kultura kudeatzailea baizik. Asmoa du Espainiako Museoen hurrengo DEAC (Departamentos de Educación y Acción Cultural) delakoen Jardunaldiak Donostian ez ezik, eurohiriko beste «auzoan», alegia, Baionan ere, ospa daitezen.

- Nuriako kolokioetan iragarritako Txingudiko Badiaren seinaletika proiektu bateratua aurrera doa: dozenaka panel hirueledun bertako zein kanpoko bisitarien argigarri idatzi eta diseinatu dira. Ezarriko al dira hiru hirietan? Horra hurrengo dema!

Hori bai, orduan iragarritako Sorginkeriaren Museoa, Nafarroako mugako Zugarramurdin paratua, Xareta mugaz gaindiko elkargoaren babesaz, azkenean hirueleduna izan beharrean elebiduna da, frantsesa testu nagusietatik bazterturik, bisitari gehienak frankofono hutsak izanen direla aurreikusiagatik ere: grafikoki erronkari eustea zaila, omen. Ez ahal dira Baionara joanen, hango karriketako ondarea frantsesez ez ezik euskaraz, gazteleraz, ingelesez eta gaskoiezko panelak irakurtzera!

Errealismo gabeko boluntarismoak ez du askorik balio, baina pragmatismoaren aitzakian ezkututzen den ikuspegi murriztaileak mesede gutxi egingo die tokian tokiko garapen ekonomiko ez ezik, sozial eta kulturalari. Pirinioak Europan gutxitan eman daitekeen eleaniztasun eta elkarbizitzaren eredu dira. Pirinioak, hizkuntzak bezala, gainditu beharreko oztopotzat baditugu, jai dugu. Europa eta Penintsula lotzeko Pirinio mendebaldeko azken muturreko itsas eta mendien arteko pasabide izatera mugatzen bada eurohiria, ez du bide luzerik egingo.

Honek gogoetaren hasiera besterik ez luke behar. Gero gerokoak.